

PROBLEMATIKA INTERPRETACE BOŽÍHO SLOVA ZJEVENÍ

Biblické podklady

- Boží slovo je vnímáno ve Starém zákoně jako základní orientace pro lidi ve stavu po prvním hříchu
 - první hřích znamenal převzetí člověkem výsadního Božího práva rozlišovat mezi dobrem a zlem, člověk k tomu nemá od počátku kapacitu
 - Bůh komunikuje s „patriarchy“ (Abrahám, Izák, Jakub-Izrael, Mojžíš...) a jejich prostřednictvím s lidmi
 - patriarchové, jsou „praotcové“ národa
 - Bůh si vychovává národ, který učí a vychovává ke speciální a atypické komunikaci s ním
 - tento národ Izrael je prakticky nepřetržitě konfrontován: a) se zcela odlišným způsobem komunikace sousedních „pohanských národů“ s jejich bohy b) se zcela odlišným způsobem chápání a výkladu životních hodnot
 - v další etapě Bůh komunikuje s lidem prostřednictvím „soudců“ (Gedeon, Debora, Samson...)
 - soudci jsou lidé, vybraní Bohem k včasným rolím jen pro určitou dobu a situaci
 - po soudcích si národ vymohl na Bohu krále (jako mají ostatní)
 - v té době existovala dvě základní pojetí krále: „egyptské“ (král je ztotožněn s božstvem) a „mezopotamské“ (král je podřízen božstvímu)
 - králové (Saul, David, Šalomoun a pak králové rozděleného Izraele)
 - po králích (i když fungovali už i za nich) přebírají roli prostředkovatelů Boží vůle „proroci“
 - proroci jsou prostí lidé (jako soudci), ale nemají roli v dějovskou (jako soudci), nýbrž morální, protože dokáží mluvit k lidem i za cenu rizika pro vlastní život

Identita Božího lidu

- kromě osobností, vytvářely identitu Božího lidu Izraele ještě další prvky:
 - o rodokmenová příslušnost k Abrahámovi
 - o ústřednost na obřadním kultu (obřady) uskutečňovaném v jeruzalémském chrámě
 - o dodržování přikázání
 - porušením Božího přikázání a míšením s okolními národy vzal za své rodokmen
 - epochálním exilem (odsun Izraele do Babylonu, Persie apod.) vzal za své chrámový kult
 - nejdéle obstála identifikace prostřednictvím zákonů (Božích a později i lidských)
 - v době Ježíšovy funguje vrstva farizejů a učitelů zákona, předstávajících privilegované vykladače Božího slova
- o **Problém dějvých rozhodnutí a objektivnosti Bible**
 - kriticko-historické zkoumání souvislostí (od 40. let 20. století)
 - nadřazenost objektivnímu (a rozdíl od KO)

ZÁKLADNÍ TÉMATA DISKUTOVANÁ OTCI PRVNÍ CÍRKVE

P vod sv ta a smysl p íchodu Ježíše Krista Božího Syna na sv t

Osoba Ježíše Krista

- Ježíš p íchází na sv t jako již v ráji slíbená zásadní Boží pomoc lidem v jejich životní orientaci, s jedine nou nabídkou obnovy „života“ všem generacím
 - je charakterizován jako „Vt lený Boží Syn“ a ukazuje, že lidství není odepsáno, ale získává op t svou d stojnost
 - Ježíš ustavuje novou rodinu v ících, áste n vyrostlou z Izraele, áste n zcela novou (viz podobenství o živé v tvi ce na mrtvém pa ezu prorok Izaiáš)
 - je to církev (ekklesia), která má povahu historického lidu (Boží lid) a zároveň neviditelného organismu (T lo Kristovo)

Stvo ení sv ta

- o U Boha je myšlenka=slovo= in
 - naprostá pravdivost
 - pouze se vyjad uje lidsky srozumiteln
- o Vnímání sv ta jako „daru“ lidem od Boha
 - sv t ušitý na míru výhradn lidem
 - evoluce sv ta má vyšší smysl, než jen p ežití siln jšího sv t dostal sv j ád
 - b h sv ta má sv j po átek, sm r i napln ní (nejde o kruhový ani spirálový pohyb, nejde o chaos p sobený osudem)

Dobro Boží

- o Jen B h definuje dobro („bylo to dobré“)
 - výhradn B h je p vodcem dobra
 - neexistuje alternativa dobra veškeré dobro v lidech a od lidí opchází z jednoho zdroje („scintilles“)
- o Jen B h logicky definuje to, co „není dobré“
 - Není dobré být sám
 - Muž dostává od Boha ženu
- o Muž a žena tvo í základní lidské spole enství, které je „dobré“
 - Žena nemá muži „nahradit Boha“, ale kompletovat lov ka
 - Lidské bytí nikdy nem ůže dokonpletovat v c

Dobro lidské

- o B h sv il (= daroval) lidem celé stvo ení a:
 - svobodu k lásce
 - rozum k poznání druhého
- o B h si vyhradil jediné definici dobra a ur ení, co je dobré a co ne
 - o Lidem tuto schopnost nedaroval (úryvek „strom poznání dobrého“)
 - lidé jsou schopni definovat a uskute ovat dobro pouze „relativn “
 - tedy ve vztahu k Bohu

Zlo a první hřích

- Clovek je sveden Zlým
 - Kdo/Co je to zlo/Zlo?
 - jediná odpověď mu že svou logiku čerpat ze selhání lidí
- První lidé si privlastnili právo urcovat, co je dobré (popis i realizaci)
 - tímto se vyšachovali vůči Bohu
- ztratili důvod mít k Bohu vztah: místo řešení se „schovali“

Po hříchu

- Před hříchem schopnost čistého poznání
 - schopnost „vidět ducha“
- schopnost tvořit vztahy bez užití gest, symbolu, prostředku, tedy „přímo“
- Po hříchu „videli, že jsou nazí“
 - zrak se zastavuje u hmoty („vecí“)
- poznání proniká k duchu jen skrze hmotu, symboly, gesta, slova...
- Boží „trest“
 - utrpení je znamením cesty, nutnosti hledat, dívat se, neustrnout
 - smrt je znamením konečnosti života (ne definitivní, ale symbolické)
 - léčivý význam trestu připomenout, že člověk nikdy nebude „jako Bůh“

Další následky

- V popisu i konání dobra ze strany lidí je vždy nejistota a vývoj
 - neúmyslná nedorozumění (dvojakost gest pr. pohlazení cizího dítěte)
- záměrná desorientace poznání (lež) problém zla a jeho původu
- zásadní nezbytnost symbolu a znamení nebo-li komunikace pro vztah
- subjektivizace poznání dobra a zla (v různých formách a stupních)
- viz causa Jan Hus a jeho redestinace a morální subjektivismus

Postoj Boží k lidem po hříchu - Mesiáš

- Boží „necinnost“ vůči lidskému jednání
 - zapříčiněná respektem k lidské svobodě
- Bůh nevstoupí do života člověka bez jeho souhlasu, ale je připraven
- Bůh slibuje záchranu v duchu tohoto respektu k člověku
 - pošle mu „Zachránce“, „Mesiáše“
- ten uvede lidstvo „do pravdy“ nezbytné k životu
- teprve Duch Otce uvede lidi do „celé pravdy“ (srv. Ježíš)
- Lidé se budou dohadovat o podobě a povaze Mesiáše
 - bude to Prorok? Adoptovaný syn Boží? Skutečný Syn Boží?

Postoj Bůh k lidem po hřechu - Izrael

- Bůh je vředy vřm? ve svém vztahu nem?pe b?t jin?, pop?el by s?m sebe
- C?l deklarované Bp? aktivity v? i lidem:
 - uzdraven? vztah? lidstva
- založen? „n?roda“ jako pívého z?rodu dobr?ch vztah?
- Bůh oslovuje prvn?ho mu?e v d?jin?ch - Abrah?ma
 - Abrah?m se dobrovoln? vyd?v? na cestu a u ? se?t s Bohem
 - Abrah?m proch?z? tzv. zkouškami d?v?ry/v?ry
- Na mnoha situac?ch ze pívota Bůh ukazuje svou vizi dobra
 - asto diametr?ln? rozd?lnost této vize a lidské zkoušenosti (p?da a pou?)
 - mnohdy tém?? shoda v pohledech (I?ska, pívot)

Izrael a exodus

- Bůh nech?v? vzniknout svému n?rodu v Egypt? v otroctv?
 - dvan?ct bratr?, dvan?ct kmen? symbolika budouc? plnosti
- jeden z nich Levité neobdrp? p?du, ale duchovn? posl?n?
- Exodus z Egypta
 - Velk? Noc a siln? ob?ad ve e?e, sp?chu, opu?n?, cesty noci...
 - p?echod Rud?m mo?em a odd?len? dobra od zla
 - putov?n? pou? a trp?liv?, dlouhodob? v?chova Izraele k d?v??e

Smlouva na Sinaji

- Obecn? podstata pohansk?ch n?boženstv?
 - na vlastn? p?edstavu o podob? a kon?n? dobra naroubovat své bohy
- velké a nep?etřpité poku?en? pro Izrael
- Bůh uzav?r? se sv?m lidem smlouvu:
 - smlouva jako symbol vztahu, manželstv? (viz mal? proroci)
 - Bůh (Adam) a Izrael (Eva) tak tvo?? skute n? a pív? vztah
 - Izrael se st?v? logicky „jin?m“ v? i okoln?m pohansk?m n?rod?m
- Z?sadn? v?znam smlouvy na Sinaji
 - Bůh stanovuje pouto viditelné (Desatero p?ik?z?n?)
 - Bůh stanovuje pouto neviditelné (krev ob?tovan?ch zv??at)

Selh?n? Izraele a v?zvy p?orok?

- Proroctv? o nové a v? né smlouv?
- Proroctv? o naprosté Bp? vřnosti lov?ku

Správné porozumění osobnosti Ježíše Krista

Kdo je to Ježíš?

- pravělovk a pravěbůh - jedna osoba, dvě přirozenosti
- jedna se projevuje sama a i v druhé, přitom nesplývají
- (bludné tedy odsouzené) varianty vztahu těchto dvou přirozeností: arianismus Ježíš je Bohem a pravělovkem jen formálně (viz dále) a nestorianismus Ježíš není Bohem, ale vynikajícím pravělovkem (viz dále) a přesto obrazoborectví (ikonoklasmus) Boha (v etně Ježíše) nelze nikdy správně zobrazit

Ježíš Kristus Mesiáš

- o Není to jen Prorok, ani Adoptovaný syn Bůh, ale Syn Bůh
 - o Stanovuje novou a věnou smlouvu
 - nové přikázání („jako já jsem miloval vás, tak i vy sebe navzájem“)
 - nové pouto krve („moje krev, která se za vás prolévá“)
- o Ježíš obnovuje manželství v přirodním duchu
 - „jako na poutku“ muž a ženu spojuje Bůh
 - proto musí opustit své rody a přilnout k sobě (ne k pokrevní rodině)
- o Ježíš vede vztahy k dokonalosti
 - v dějinách nejprve krevní msta ... pak oko za oko ... pak nezabíješ...
 - a Ježíš kulminuje v jeho popadavkem: nehněvej se na druhého
- o Ježíš připomíná, že pravělovk není „konstruován“ na zlo, ale na dobro
 - proto je lépe odpustit, než v sobě chovat vysoce spravedlivě hněv
- o Ježíš dokazuje, že nepřelí na pravělovka
 - nejdříve milovat Boha a pak druhého jako sebe znamená „okolu lžsky“
 - Ježíš nepřelí na lid, naopak se ztotožňuje s druhými, zejména potřeblými
- o Ježíš definuje nejvyšší vztah jako „lžsku“
 - o Lžsku Ježíš definuje jako „ochotu položit svůj život pro druhého“
 - proto je jeho smrt na kříži motivovaná těmito slovy

Ježíš vzkřísen - nad časem?

- o Smrt není absolutním zánikem přirody života
 - smrt je připomínkou falešnosti představ o „zbodání bez Boha“
- proto Ježíš pokojuje smrt a potvrzuje, že je Pivoť

Kdy přijde Ježíš?

- existence nepřijatého eschatologismu (o ekvenci Ježíšova druhého příchodu se všemi důsledky ukonění aktivit církve na zemi...)
- existence „bohorovného klidu“ (pozornost upjatá v hradně k pozemskému zlepšitostem bez přímého ohledu na život v něm...)

Komunitní role apoštolů

Apoštolové v hledání pravdy Bpř postupují společně

- základem je znalost Jpř (?m istě srdce, t?m je hlubě), v?ra v n?ho (z?skan? pokornou modlitbou apod.) a ochota komunikovat se společně
- první sn?m apoštol? v Jeruzalém? rozhodl, že k?es?ané už nemusejí dodržovat všechny dosavadní židovské zvyky (vep?ové maso, jídlo z pohansk?ch ob?t? apod.)
- apoštolové p?sob? cestov?n?m (misijn?) a zajkl?d?n?m „c?rkvn?ch obc?“
- st?t se apoštolem nelze jakkoli, nutn? dv? kritéria (viz volba apoštola Mat?je po Jid?šovi): a) b?t osobn?m sv?dkem Jpř vzk?šeného a b) b?t t?mto sv?dkem spolu s ostatn?mi apoštoly
- krystalizace 3 pil?? společně: společně kolem eucharistie (sv?tost?), apoštola (biskupa) a Bpř?ho slova (u en? apoštol?)

Sv?tosti

- speci?ln? znamen? obohacuj?c? lidskou komunikaci o m?nost p??mé a oboustranné komunikace s Bohem Otcem v z?sadn?ch okanpic?ch pívota a pívotn?ch situac?ch
- jde o sv?tost: k?tu, bi?mov?n?, eucharistie, sm??en?, m?elstv?, kn?pstv? a nemocn?ch
- maj? p?vod v Jpř? moudrosti (u en?), smrti na k?pi (d?kaz l?sky) a jeho zmrtv?chvst?n? (d?kaz pívota) a jsou do ur?ité m?ry v?razem „trvalé“ a obohacuj?c? komunikace Jpř? s c?rkv? a cel?m sv?tem
- jejich ud?lov?n? (a p?ij?m?n?) je od poč?tku ?zce v?z?no na pívé společně c?rkve, proto vznikaly problémy typu: *extra ecclesiam nulla salus* (jak se zachovat k t?m, kte?? ze z?ekli Krista a c?rkve p?i pron?sledov?n? a pak se cht?li vr?tit, a nebo jak vn?mat k?est a da? sv?tosti ud?lované mimo společně c?rkve, tzv schismatiky, nebo-li odpadl?ky)

Organizační uspořádání c?rkve a její spolek? strukturalizace

Sn?my c?rkve

- svol?vny p?ev?pn? c?sa?i (vn?mali jednotné n?b?enstv? jako jeden z tmel?c?ch prvk? ?e)
- ? astn? se zejména biskupové diskutov?ny teologické (nap?. formulace *Kréda* jako souhrnu vyzn?van?ch pravd) i k?ze?ské (nap?. z?kaz institutu *clericus vagus*)
- nejzn?m?j? (prvn? ?eobecné „ekumenické“ sn?my) byly v Nicei, Konstantinopoli Efezu a Chalcedonu
- Nicea (325): problematika ari?nstv?, data slaven? velikonoc, platnost k?tu mimo c?rkvn? společně (schismatici) a ot?zka n?vratu a odpu?n? k?es?an?m odpadl?m p?i pron?sledov?n?
- Konstantinopol (381): formulace *Kréda*, ?e?en? hereze ari?nstv? a ot?zky osoby Ducha svatého (Nejsv?t?j? Trojice), odsouzen? sabelianismu (n?zor, že B?h je jeden a projevuje se t?emi zp?soby)
- Efez (431): ?e?en? hereze nestori?nstv?, vyzn?n? Marie jako *Theotokos*, odsouzen? bludu pelagianismu (n?zor, že lov?k nen? v?bec „zka?en?“ ani prvn?m h??chem, a proto nepot?ebuje p?dnou „Bpř? milost“ k dobrému pívotu)
- Chalcedon (451): teologick? diskuze nad povahou Bpř?ho a lidského v Jpř? Kristu jeho p?irozenost?, odsouzen? monofyzitismu a n?sledn? prvn? velk? rozkol v c?rkvi (arménsk?, koptsk?, etiopsk?, eritrejsk?, syrsk?, malankarsk? pravoslavn?)

Postoj Boží k lidem po hráchu - Izrael

- Buh je vždy verný ve svém vztahu nemůže být jiný, poprel by sám sebe
 - Cíl deklarované Boží aktivity vuci lidem:
 - uzdravení vztahu lidstva
 - založení „národa“ jako živého zárodka dobrých vztahu
- Buh oslovuje prvního muže v dejinách - Abraháma
 - Abrahám se dobrovolne vydává na cestu a ucí se žít s Bohem
 - Abrahám prochází tzv. zkouškami duvery/víry
- Na mnoha situacích ze života Buh ukazuje svou vizi dobra
 - často diametrální rozdílnost této vize a lidské zkušenosti (puda a pout)
 - mnohdy téměř shoda v pohledech (láska, život)

Izrael a exodus

- Buh nechává vzniknout svému národu v Egypte v otroctví
 - dvanáct bratru, dvanáct kmenu symbolika budoucí plnosti
 - jeden z nich Levité neobdrží puda, ale duchovní poslání
- Exodus z Egypta
 - Velká Noc a silný obrad vecere, spechu, opuštění, cesty, noci...
 - prechod Rudým morem a oddelení dobra od zla
 - putování pouští a trpeligá, dlouhodobá výchova Izraele k duvere

Smlouva na Sinaji

- Obecná podstata pohanských náboženství
 - na vlastní predstavu o podobe a konání dobra naroubovat své bohy
 - velké a nepretržité pokušení pro Izrael
- Buh uzavírá se svým lidem smlouvu:
 - smlouva jako symbol vztahu, manželství (viz malí proroci)
 - Buh (Adam) a Izrael (Eva) tak tvorí skutecný a živý vztah
 - Izrael se stává logicky „jiným“ vuci okolním pohanským národum
- Zásadní význam smlouvy na Sinaji
 - Buh stanovuje pouto viditelné (Desatero prikázání)
 - Buh stanovuje pouto neviditelné (krev obetovaných zvírat)

Selhání Izraele a výzvy proroku

- Proroctví o nové a vecné smlouve a naprosté Boží vernosti cloveku

Správné porozumení osobnosti Ježíše Krista

Kdo je to Ježíš?

- pravý clovek a pravý Buh - jedna osoba, dve prirodzenosti
- jedna se projevuje sma a i v druhé, pritom nesplývají
- (bludné tedy odsouzené) varianty vztahu techto dvou prirodzeností: arianismus Ježíš je Bohem a clovekem jen formálně (viz dále) a nestorianismus Ježíš není Bohem, ale vynikajícím clovekem (viz dále) až po obrazoborectví (ikonoklasmus) Boha (vcetne Ježíše) nelze nikdy správně zobrazit.

Ježíš Kristus Mesiáš

- Není to jen Prorok, ani Adoptovaný syn Boží, ale Syn Boží
- Stanovuje novou a vecnou smlouvu
 - nové prikázání („jako já jsem miloval vás, tak i vy sebe navzájem“)
- nové pouto krve („moje krev, která se za vás prolévá“)
- Ježíš obnovuje manželství v původním duchu
 - „jako na počátku“ muže a ženu spojuje Buh
- proto musí opustit své rody a přilnout k sobě (ne k pokrevní rodině)
- Ježíš vede vztahy k dokonalosti
 - v dějinách nejprve krevní msta ... pak oko za oko ... pak nezabiješ...
 - a Ježíš kulminuje vývoj požadavkem: nehnevej se na druhého
- Ježíš připomíná, že člověk není „konstruován“ na zlo, ale na dobro
 - proto je lépe odpustit, než v sobě chovat vyt spravedlivý hněv
- Ježíš dokazuje, že nežárí na člověka
 - nejdříve milovat Boha a pak druhého jako sebe znamená „školu lásky“
- Ježíš nežárí na lid, naopak se ztotožňuje s druhými, zejména potřebnými
- Ježíš definuje nejkvalitnější vztah jako „lásku“
 - Lásku Ježíš definuje jako „ochotu položit svůj život pro druhého“
 - proto je jeho smrt na kříži motivovaná těmito slovy

Ježíš vzkříšený - nadčasový

- Smrt není absolutním zákonem přírody a života
 - smrt je připomínkou falešnosti představy o „zbožštění bez Boha“
- proto Ježíš pokoruje smrt a potvrzuje, že je Život

Kdy přijde Ježíš?

- existence nepřijatého eschatologismu (očekávání Ježíšova druhého příchodu se všemi důsledky ukončení aktivit církve na zemi...)
- existence „bohorovného klidu“ (pozornost upjatá výhradně k pozemským záležitostem bez přímého ohledu na život věčný...)

Komunitní role apoštola

Apoštolové v hledání pravdy Boží postupují společně

- základem je znalost Ježíše (cím čistší srdce, tím je hlubší), víra v něho (získaná pokornou modlitbou apod.) a ochota komunikovat se společenstvím církve
- první snem apoštola v Jeruzaléme rozhodl, že křesťané už nemusejí dodržovat všechny dosavadní židovské zvyky (vepřové maso, jídlo z pohanských obětí apod.)
- apoštolové působí cestováním (misijně) a zakládáním „církevních obcí“
- stát se apoštolem nelze jakkoli, nutná dvě kritéria (viz volba apoštola Mateje po Jidášovi): a) být osobním svědkem Ježíše vzkříšeného a b) být tímto svědkem spolu s ostatními apoštolů
- krystalizace 3 pilířů společenství církve: společenství kolem eucharistie (svátosti), apoštola (biskupa) a Božího slova (učení apoštola)

Svátosti

- speciální znamení obohacující lidskou komunikaci o možnost p ímé a oboustranné komunikace s Bohem Otcem v zásadních okamžicích života a životních situacích
- jde o svátost: k tu, bi mování, eucharistie, smí ení, manželství, kn žství a nemocných
- mají p vod v Ježíšov moudrosti (u ení), smrti na k íži (d kaz lásky) a jeho zmrtvýchvstání (d kaz života) a jsou do ur ité míry výrazem „trvalé“ a obohacující komunikace Ježíše s církví a celým sv tem
- jejich ud lování (a p íjímání) je od po átku úzce vázáno na živé spole enství církve, proto vznikaly problémy typu: *extra ecclesiam nulla salus* (jak se zachovat k t m, kte í ze z ekli Krista a církve p í pronásledování a pak se cht li vrátit, a nebo jak vnímat k est a další svátosti ud lované mimo spole enství církve, tzv. schismatiky, nebo-li odpadlíky)

Organiza ní uspo ádání církve a její spole enská strukturalizace

Sn my církve

- svolávány p evážn císa í (vnímali jednotné náboženství jako tmelící prvek íše)
- ú astní se zejména biskupové diskutovány teologické (nap . formulace *Kréda* jako souhrnu vyznávaných pravd) i káze ské (nap . zákaz institutu *clericus vagus*)
- nejznám jší (první všeobecné „ekumenické“ sn my) byly v Nicei, Konstantinopoli Efezu a Chalcedonu
 - Nicea (325): problematika ariánství, data slavení velikonoc, platnost k tu mimo církevní spole enství (schismatici) a otázka návratu a odpušt ní k es an m odpadlým p í pronásledování
 - Konstantinopol (381): formulace *Kréda*, ešení hereze ariánství a otázky osoby Ducha svatého (Nejsv t jší Trojice), odsouzení sabelianismu (názor, že B h je jeden a projevuje se t emi zp soby)
 - Efez (431): ešení hereze nestoriánství, vyznání Marie jako *Theotokos*, odsouzení bludu pelagianismu (názor, že lov k není v bec „zkažený“ ani prvním h íchem, a proto nepot ebuje žádnou „Boží milost“ k dobrému životu)
 - Chalcedon (451): teologická diskuze nad povahou Božího a lidského v Ježíši Kristu jeho p irozeností, odsouzení monofyzitismu a následný první velký rozkol v církvi (arménská, koptská, etiopská, eritrejská, syrská, malankarská pravoslavná)

- Základní proudy teologických debat:

Antiochijská škola

- o Tento proud raného k es anství je nazýván podle tehdejšího hlavního m sta Sýrie, Antiochie na Orontu. Zvláštní pro antiochijské pojetí, které bylo v protikladu k alexandrijské škole, byla "doslovná" v rnost slovnímu zn ní Písma svatého (viz bible), které bylo ve ví e p íjímáno jakožto božsky inspirované. S tím byl spojen zvláštní z etel k historickému obsahu bible a vážné p íjímání Ježíšova lidství.

Alexandrijská škola

Teologická škola, založená ve 2. stol. po Kr. v Alexandrii, odvozuje sv j p vod od apoštola Marka, který zde založil církevní obec. Snažila se spojit myšlenky novoplatonismu s k es anstvím, celkov se vyzna uje prohloubeným pojetím tajemství Božího slova vt leného a zapsaného, a tedy silným d razem na božství Ježíšovo (odtud pozd ji nebezpe í monofyzitismu).

VLIV K ES ANSTVÍ NA SOUDOBOU KULTURU A SPOLEČNOST

K es ané byli konfrontováni

- se židovstvím a otázkou, zda navázat (zcela nebo jen částečně) a nebo se zcela distancovat a vytvořit svou vlastní „k es anskou“ tradici
- témata k diskusi: slavení soboty, dovolené pokrmy, obřad, poslušnost Zákona a Mojžíšských přikázání, obřadní řád ...)
- poražené povstání Bar Kochby (120) vedlo k definitivnímu rozštěpení Židů a k es anů v otázce náboženské sounáležitosti a návaznosti
- s pohanstvím (eckou kulturou a jejím inspiracemi gnosticismus, platonismus ale i aristotelismus) a otázkou, zda hmota (tedy stvoření a to lidské) mají stejnou nebo menší roli v životě než to, co je duchovní

Vnímání člověka jako osoby tělesné -duchovní povahy

- pojem „osoba“ podle k es anského pojetí je velkým přínosem ke kultuře lidstva
- důležitost každého člověka a práva na tuto důležitost spoívá v „otcovství Božím“ v ní každému podle jeho skutků
- z Otcovství Božího plyne a) podobnost lidí (založení v dobru a naplnění života láskou) ale také b) rozdílnost lidí (v pohledech na dobro a povahu lásky)
- dostatečná motivace k uznání a) všeobecné lidské důstojnosti a b) zachování a respektu sociální aj. různosti
- tedy: postupné vzájemné uznání stejné důstojnosti mužů a žen, dospělých a dětí, bohatých a chudých, svobodných a otroků, Židů a Řeků atd.....
- ovšem při respektu rozdílnosti v jejich sociálním postavení apod. a to s ohledem na „Boha, který lidem dává různé dary (výbavu)“
- nikdo tedy nemá právo „být jako druzí“, ale povinnost „být sám sebou“
- vedle důstojnosti lidského života to byla už ve Starém zákoně také nedotknutelnost přece jako základního zdroje obživy, kterou garantuje sám Bůh je to jeho vlastnictví, a proto se s nimi bude zacházet podle jeho pravidel

Nedle jako svátek není den Desatera, jako „den Bohu patřící“

- otázka, zda respektovat sobotu (*sabbath*) a nebo začít úplně znova? od počátku bylo jasné svátek tím dnem je nedle („*Dies solis*“ i „*Dies Dominica*“)
- centrálním místem nedle se stala „eucharistická slavnost“
- rodinnost v říších shromážděných k této slavnosti vyjadřoval postupně i prostor chrám (mnohé evropské jazyky dosud udržují též název pro církev i pro kostel: srovnej *ecclesia*, *church*, *Kirche* apod.)
- pohanské chrámy (ani židovský chrám) nemohly vyhovět tomuto účelu
- nejprve posloužila slavení eucharistie pohostinnost velkých soukromých domů, později stavby anaogické k tzv. „basilikám“, interiér vždy respektoval hierarchickou rodinnost církve
- oltář byl nejposvátnějším místem prostoru: a) nad hrobem mučedníka b) místem Ježíšovy nekrvavé oběti za lidi
- sedes bylo místem *ex cathedra* určeným pouze biskupovi
- s biskupem sloužili bohoslužbu jeho kněží (*prebyterium*) a jáhni (*diaconi*)

Eucharistické shromáždění a jeho zásadní význam pro církev

- eucharistie jako místo obnovy církve, nové a věčné smlouvy Ježíše Krista a lidí
- důležitý zdroj pro očištění sv domí a obnovení životní motivace
- výchova k novému pojetí manželství rodiny rodu
- eucharistie umožňuje prožívat církev jako rodinu *sui generis*
- vztahy v církvi se realizovaly na dvou originálních základech: a) viditelná přítomnost skrze Ježíšovo „Telo“ a b) duchovní „pokrevnost“ skrze jeho „Krev“
- vstřebávání povodních Božích etických a morálních zásad

Nové pojetí manželství a rodiny

- Ježíšovo „muž musí opustit otce i matku a vytvořit s ženou jednoho těla“ je zásadním: zakládá právo muže a ženy na svobodně uzavřené manželství
- dosud bylo manželství především vnímáno jako posílení rodu (koupení ženy, mnohoženství, zúžené pojetí ženy jako rodinky)
- křesťanské pojetí manželství umožnilo a) nadřadit vztah k „cizí“ osobě, tedy ke své ženě nebo muži nad přirozený vztah k vlastnímu rodu a b) tento vztah svobodně osamostatnit, při zachování „úcty“ k svému rodu a vzájemných vazeb
- muž a žena dostávají právo předávat život, dát život, to je výsostné Boží privilegium a manžel se ho dostává z velkorysosti a důvěry Boží
- předávání lidského života nesmí být jen v cí pudivé svévole, ale i v domí posvátného poslání k rodině

Rozvoj křesťanského mravního a etického řádu

- 1. požadavkem křesťanského mravního řádu je rozvoj subjektivního sv domí
- 2. požadavkem je nezbytnost nepřetržité konfrontace sv domí s objektivními normami Božími (s ohledem na neschopnost člověka rozlišit dobro od zlého)
- pokud se týká hodnocení mravnosti lidského jednání, pak je potřeba považovat za důležité to, že
- a) morální hodnocení lidského chování nepřísluší v první řadě společnosti („důkazová tíha“ neleží na společnosti) ale jedinci (sám sebe posuzuje)
- b) existuje východisko z každého selhání a to díky Božímu milosrdenství, proto nelze žádné morální (sebe)hodnocení uskutečňovat mimo tuto souvislost
- tím se zaručuje životnost církve jako společnosti „silných norem“ a „slabých lidí“
- dalším pilířem mravního řádu je „odpuštění“
- odpuštění znamená přenechat právo na poslední soud o druhém (i o sobě) Bohu s vírou v Boží moudrost a spravedlnost (ale i milosrdenství)
- odpuštění má dvě fáze: a) Boží odpuštění jako naprosté uzdravení a očištění lidského sv domí, na základě ochoty distancovat se od zla (tzv. lítost) a b) ochota člověka udělat vše pro nápravu zlem narušeného stavu v cí, při možnosti vzájemné výpomoci (tzv. *odpustky* = vzájemná výpomoc křesťanů v nápravě hříchem způsobených škod)
- „neodpustit“ znamená podle Ježíše, že člověk začleňuje zlo do svého života, zachází s ním jako s nástrojem, dovoluje, aby se stalo součástí „jeho duchovního organismu“ a to škodí víc němu, než druhým
- proto „odpustit“ je i přes velkou náročnost pro jedince vždy lepším a hlavně zdravějším řešením

- pokud se týká odpuštění (obecně: ochrany lidského života před svévolí druhých), lze vysledovat v biblických dějinách zajímavý gradující vývoj:

Raná fáze krevní msty

Druhá fáze „oko za oko“ (korekce krevní msty za jednoho pouze jednoho)

Třetí fáze „nezabiješ“ (korekce krevní msty lze zabít, ale ne svévolně, právo nad životem patří výhradně Bohu)

čtvrtá fáze „nesmíš se ani hněvat na svého bratra“ (odstranění krevní msty nejen ze sféry činů, ale i z mysli)

Zrod zcela nových principů sociální solidarity a sítě

- eucharistie se stala místem, kde byli křesťané vychovávaní k originálnímu pojetí mezilidské solidarity přesahující hranice pokrevní rodiny
- v nežidovských a nekřesťanských kulturách existovala (a existuje) sociální solidarita prakticky jen v rámci rodiny (klan) pomoc za jejich hranicemi je posuzována jako zrada na vlastním rodu a jeho oslabení
- základní křesťanské pravidlo: vidět svého bratra (sestru) i v tom (té), kdo (která) není pokrevně příbuzný (příbuzná)
- rozvíjející pravidlo této nové sociální solidarity: a) rodina se každý týden rozhoduje o materiálních přebytcích v rodině b) svobodně je přinášá před oltář c) nechává je přerozdělit biskupem na základě „terénních“ poznatků místních jáhnů d) skrze jáhny a jejich doprovod je posílá jménem celého církevního společenství potřebným (tradičně sirotci, vdovy a pocestní, a nově i uvězněni)
- vytváří se tak základy pro novověký daňový a sociální systém (středověk sice daně vybíral, ale systematicky nerozděloval)
- základní kritéria křesťanské solidarity: a) vlastní svobodní a Ježíšova norma b) v domě křesťanské (eucharistické) sounáležitosti (2 Kor 9,1-7)
- základní kritéria novodobé státní sociální politiky:

Mu ednictví křesťanů jako svědectví o víře v živého Ježíše Krista

- důležitá kritéria pro křesťanské mu ednictví: zásadně oběť vlastního života (nikdy život druhých) pro život druhých nebo pro víru v živého Ježíše Krista
- zavedení „křesťanského kalendáře“ a nového pojetí času (alfa a omega, od Krista ke Kristu... na rozdíl od pohanského cyklického pojetí)
- zavedení „svátků“ na principu událostí ze života Ježíšova a „dnů zrození“ umuřených křesťanů
- výběr nebo darování jména (po umuřených křesťanech) novorozencům při křtu
- nově se rodí vztah k zemřelým tzv. *communio sanctorum*
- s tím souvisí i úcta k lidskému tělu, za života i po smrti srv. hrob mu edník pod kostelním oltářem
- základním impulsem této úcty je zmrtvýchvstalý Ježíš Kristus ve svém lidském těle (ovšem „oslaveném“, to znamená: schopném fyzické existence a souasně nad ní povznesen)

Konfrontace církve se „svetskou společností“ zejména po roce 313

- snaha ocistit původní křesťanské ideály ... vznik poustevnictví a mnišství
- svatý Benedikt (+ 543) a první rehoční pravidla a společnost
- hledání nových forem komunikace se světem (latina a další)
- první školy a systematické vzdělávání veřejnosti kláštery a klášterní školy
- systematické a vytrvalé opisování staré literatury!
- zásluha na kultivaci krajiny, rozvoji umění, řemesel (dílny, zemědělství) i sféry akademické (knihovny, laboratoře, školy) vzdělanostní, zdravotní (lékárny, herbáře) a sociální (hospice, sirotčince, domy)
- první špitály se budovaly nejprve jako útulky pro poutníky (od *hospes* k *hospital*, od špitálu k moderní nemocnici)
- špitály vznikaly nejprve pro poutníky do Svaté země, později v Říme („náhradním poutním místem“ za obsazenou Svatou zemi)
- jejich zakládání se rozvinulo i díky působení rytířských řádů johanitu, templáru a německých rytířů v souvislosti s křižáckými válkami
- byly to rehole, které povznesly špitály na úroveň kvalitních nemocnic: např. sv. Jan z Boha (+1550) a jeho revoluce v ústavním zdravotnictví
- necinit při přijetí do špitálu rozdíl mezi postavením a nebo náboženstvím
 - osobní přijímací rozhovor s každým novým pacientem
 - každému nemocnému jednu postel (do 19.stol. obecně problém)
 - oddělení nemocných podle pohlaví již bylo samozřejmostí, Jan zavádí rozdělení podle nemocí
 - hledal způsob léčby psychicky nemocných (byli sice „přikováni“ na lužku, ale Jan jim nechal zabezpečovat čisté šaty a dostatečnou potravu)
 - hygiena: Jan zavedl každému novému pacientovi nové povlečení postele, větrání a mytí nemocničních prostor
 - každý den obcházel nemocné lékař, který vypracovával zprávu
 - každý pacient měl svou dokumentaci, aby se zabránilo popletení dat a terapie
 - zavedl zcela novou koncepci novostaveb nemocnic: čtyřúhelník, dva dvory, velké nemocniční pokoje, vysoká okna, postele u zdi přístupné ze tří stran

Následuje II.část - Osobnosti patristického období církve a jejich přínos pro církev, kulturu a civilizaci: VIZ Heinrich Kraft, Slovník starokřesťanské literatury, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2005

Další literatura:

- František Kunetka, *Eucharistie v křesťanské antice*, Univerzita Palackého, Olomouc 2004
Ian Hazlett (ed.), *Rané křesťanství*, CDK, Brno 2009
Jiří Kaňa, *Předávání víry mladistvým* (přednáška pro Mezinárodní seminár 17.-19.2005, NCR, Vranov u Brna (<http://www.rodiny.cz/f/Image/fotkyNCR/sbornik%20Vranov%20CZ.doc>)
Jiří Kaňa, *Vize církve u apoštola Pavla*, příspěvek na Konferenci k roku sv.Pavla 8.11.2008, Biskupství brněnské, Brno
Jiří Kaňa, *Křesťanské hodnoty opomíjený základ moderní demokracie*, přednáška pro Univerzitu třetího věku, MU, Brno 2009
Angelo Di Berardino (ed.), *Dizionario patristico e di antichità cristiane* 2 vol., C.E.Marietti, Genova 1983
Heinrich J.D: Denzinger, *Enchiridion Symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Edizioni Dehoniane, Bologna 1995
Giuseppe Alberigo e.a. (ed.), *Conciliarum Oecumenicorum Decreta*, Edizioni Dehoniane, Bologna 1991
Bellarmino Bagatti, *Alle origini della Chiesa* 2 vol., Libreria editrice Vaticana, Vaticano 1982
Filippo Carcione, *Le eresie*, Edizioni Paoline, Alba 1992